



Sevgili Anne-Babalar,

Sosyal davranış kuralları, bireysel ve toplumsal hayatı düzenleyici, güzelleştirici unsurları taşıması açısından son derece önemlidir. Evrensel olan nezaket ve görgü kuralları aynı zamanda toplumların saygı, ahlak, adalet, nezaket, estetik anlayışlarını da yansıtır. **“Her birey davranışlarıyla hem topluma hem de yakın çevresindekilere örnektir.”**

Selamlaşmanın, empati kurmanın, teşekkür etmenin, insanlara saygılı olmanını, özür dilemenin ve affetme gibi temel sosyal davranış kurallarının öğrenilmesi ve hayatın her alanında uygulanması gerekir. Nezaket ve görgü kuralları, bireyin, çok erken yaşlarda öğrenmeye başladığı ve yaşamının her aşamasında da öğrenmeye devam ettiği, bir eğitim sürecinin sonucunda edindiği kazanımlardır. Bu kazanımlar, bireye belli durumlarda nasıl davranacağını, neyi, nasıl söyleyeceğini, ne yapacağını, nelerden kaçınacağını gösterir. Bireyin bu kuralları öğrenebilmesi / benimsemesi ve günlük yaşamında kullanması ancak çok erken yaşlarda eğitilmesiyle mümkün olabilir. Bunları öğrenerek büyüyen çocuk, içinde bulunduğu / yaşadığı sosyal ortamdan daha çabuk onay alır ve kabul görür.

Sağlıklı bir kişilik geliştirebilmek için çocuğu beslemek, barındırmak yeterli değildir. Çocuğa toplum içinde uyuması gereken davranış – birlikte yaşama kurallarını öğretmek / göstermek de gerekir. Sözelimi, çocuğun, **“lütfen”**, **“teşekkür ederim”** gibi sözcükleri beceri ile söylemesi, sadece bir alışkanlık olduğu için değil, ‘diğerlerine önem verdiği’ anlamına geldiği anlatılmalıdır. Nezaket ve görgü kurallarının gerçek anlamda öğrenilmiş ve içselleştirilmiş olması için nasıl yapılacağını yanısıra neden yapıldığının da öğretilmesi gerekir.

En etkili model: Aile

Ailenin toplumdaki konumu, yaşam koşulları, anne-babanın yaşama bakış açısı, değer yargıları, inanç dünyası, çocuğun yetişmesinde son derece önemlidir / belirleyicidir. Selamlaşmak, teşekkür etmek, edilen teşekkürü cevap vermek, 'lütfen' kelimesini kullanmak, tanıdığımız yaşıtıma ismiyle hitap etmek, büyüklerimize 'siz' diye hitap etmek, birisi içeri geldiğinde ayağa kalkmak, karşımızdaki kişiyi sözünü bitirene kadar dinlemek, kendimizi karşımızdakinin yerine koymak -empati yapmak- ve daha pek çok görgü ve nezaket kurallarının ilk uygulanmasını çocuk daha erken yaşlarda aile ortamında görür / öğrenir.

Çocuğa nezaket ve görgü kuralları nasıl kazandırılmalı?

- Ebeveynler, çocuk için ayna gibidir. Çocuklar, ebeveynlerinden gördükleriyle şekillenir. 'O daha çocuk, anlamaz.' diyerek yanında sergilenen olumsuz tutum ve davranışlar, söylenen kaba ve nezaketsiz ifadeler, çocuğun da olumsuz tutum ve davranışlar edinmesine ve onun da kaba ve nezaketsiz ifadeler kullanmasına neden olacaktır.

- Anne-babanın söyledikleri ile yaptıkları birbirlerini tutmuyorsa, çocuğun davranışlarıyla söyledikleri de çoğu zaman birbirini tutmayacak ve çocuk, ebeveynine güvenmeyecektir. Çocuklar, diğer yollardan çok anne-babalarının ve yakın çevresinin değerlerini, tavırlarını, tepkilerini ve davranışlarını gözleyerek öğrenir, onları taklit ederek yaptıklarını içselleştirir. Unutulmaması gerekir ki, taklit etkili öğrenme yollarından biridir.

- Çocuk, topluluk önünde kibar davranması konusunda zorlanmamalı, utandırılmamalı, rencide edilmemeli. Bu tür davranışlar, çocuğun kendisine ve anne-babasına olan saygısını da zedeler.

- Çocuğa nezaket ve görgü kuralları kazandırılırken, hak duygusu da unutulmamalı. Yani çocuk, hem kendi hakkını talep etme, hak arama becerisini kazanmalı; hem de başkasının hakkına zarar vermeme bilincini benimsemelidir.

- Özellikle küçük yaşlarda çocuklarda muziplikler artar ve inat davranışlarla anne-babanın sınırlarını (sabrını) zorlar. Bu durumun gelişimin bir parçası olduğu unutulmamalı. Anne-baba, ortak bir tavır ve kararlılıkla çocuğa yanlış olan ve yapmaması gereken davranışlarla doğru olan ve yapması gereken davranışlar anlatılmalı / gösterilmeli - öğretilmelidir.

- Ebeveyni tarafından kibar davranılan çocukların nezaket ve görgü kurallarını öğrenmeleri daha kolay olur. Çocuktan bir şey istendiğinde, emredilmemeli, ricada bulunulmalıdır. Ona karşı da 'teşekkür ederim', 'lütfen' sözcükleri kullanılmalıdır.

- Ev ortamında çocuğun kendisini kendi cümleleriyle tanıtmaya imkân verilmeli. Tanışmanın nasıl olacağı, nasıl selam verileceği, niçin teşekkür edilmesi gerektiği, neden ve hangi durumlarda özür dileneceği, sofrada nasıl davranılacağı, misafir karşılamının ve uğurlamanın nasıl olacağı vb. konular alıştırmalarla onu zorlamadan öğretilmelidir.

- Çocuğa beklentiler ifade edilirken, neleri yapmaması değil, daha çok neleri yapması gerektiği üzerinde durulmalı. Olumlu / iyi davranışlar, hemen takdir edilmeli, övülmeli. Övgüyü çocuğun üzerine değil, davranışı üzerine yapılmalıdır. 'Ne kadar saygılısın' demek yerine 'Ayşe teyzeye 'siz' diye hitap etmen hoşuma gitti. Seni tebrik ederim' gibi.

- Başkalarının eksiklikleri – özürleriyle alay edilmemesi gerektiği, komik, rencide edici sıfatlar takılmaması gerektiği anlatılmalı. Bu konuda empati duygusunu geliştirmeye çalışılmalı. Empati duygusu gelişmiş çocukların daha az öfkeli ve daha uyumlu ve yapıcı ilişkiler geliştirdikleri de unutulmamalı.

- Her insanın zaman zaman hata yapabileceği, ancak yapılan hatadan sonra mutlaka özür dilenmesi gerektiği anlatılmalı. Özür, o insanın sahip olduğu nezaket ve saygıyı ifade eder.

- Birisi ile konuşurken başka şeylerle ilgilenmemesi gerektiği -aynı şeyin kendisine yapıldığında neler hissedeceği konusunda konuşulmalı- onu dinlemesi gerektiği, ayrıca iki kişi konuşurken araya girilmemesi gerektiği anlatılmalıdır.

Sonuç olarak, saygılı bir aile ortamında, saygın davranışlar ile yetişen çocukların nezaket ve görgü kurallarını öğrenmeleri çok daha kolay ve doğal olacaktır. Çocuk, hak ettiği saygıyı önce kendi ebeveynlerinden görmeli, kendisine saygı duyulduğunu hissetmelidir. Sözü kesilmeden sonuna kadar yüzüne bakarak dinlenmeli, odasının kapısı vurulmadan içeri girilmemeli, onu ilgilendiren bazı konularda onun da fikri sorulmalı, bir şey istenirken ricada bulunulmalı ve teşekkür edilmelidir. Evlerinde, saygı ve sevgi gören, demokratik bir ortamda yetişen çocuklar, ileriki yaşlarında da toplum içinde saygı gören ve gösteren, sağlıklı arkadaş ilişkilerine sahip, medeni cesareti olan çocuklar olmakta ve bu çocuklarda kendini denetleme, becerisinin daha erken yaşta geliştiği görülmektedir.

Hepimiz biliyoruz ki; çocuk ne yaşarsa onu öğrenir....

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü

Kaynak

BAŞARAN, İ.E. (2011) Ana babanın eğitimi elkitabı, Remzi kitabevi, İst.

DÖĞÜŞGEN, M. M. (2010) Nerede hata yaptık? Çocuk ve ergen sorunları, Ekinoks yayınları, İst.

PALMANO, P. (2010) Teşekkür ederim, siz nasılsınız?, (Çeviren: Serhat Ataman) Mikado yayınları, İst.

ZULLİGER, H. (2000) Çocuk vicdanı ve biz, (Çeviren: Kamuran Şipal) Cem yayınevi, İst.

<http://www.egitimportali.com> (erişim tarihi: 10.01.2013)

<http://www.estanbul.com> (erişim tarihi: 10.01.2013)

<http://www.annelikbilinci.com> (erişim tarihi: 10.01.2013)

<http://tr.wikipedia.org> (erişim tarihi: 10.01.2013)